Oude Baan 1, Mechelen

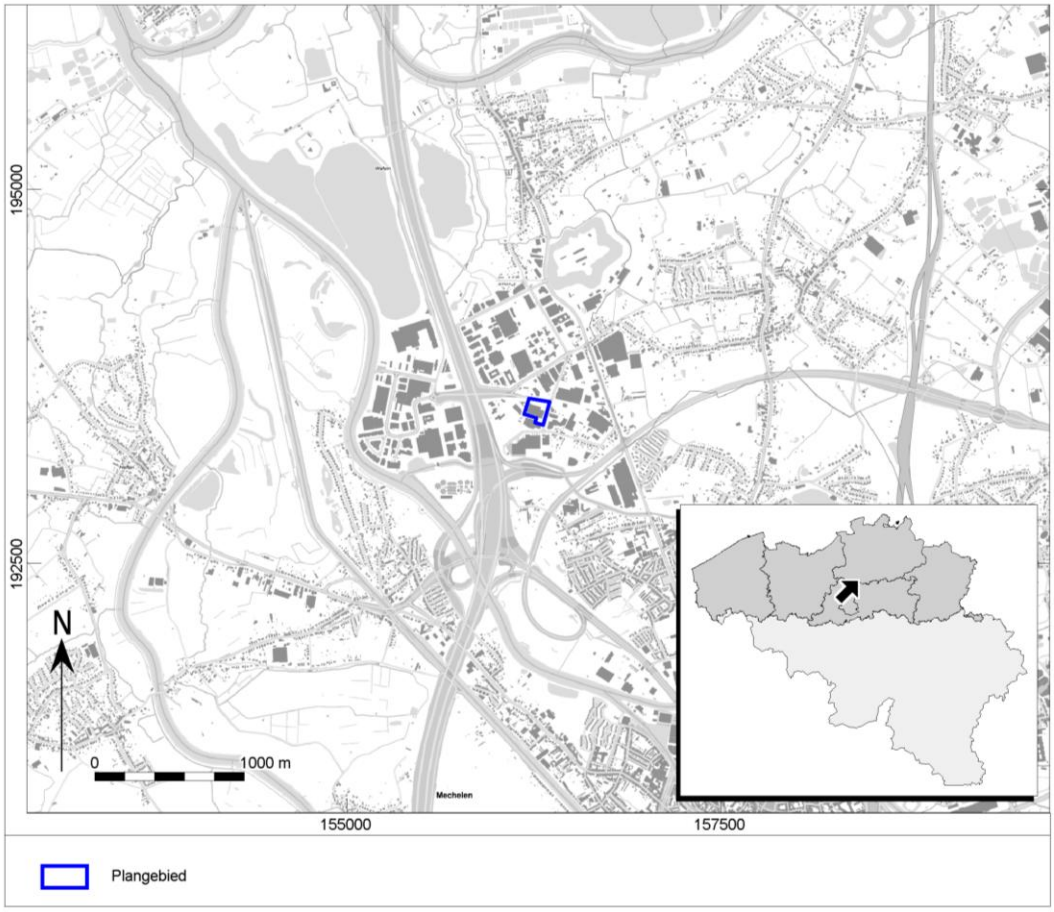
Programma van Maatregelen

Auteur:
C. Dockx (bureauonderzoek, veldwerkleidster)

Autorisatie:
J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in juni 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Oude Baan 1 te Mechelen (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen stedenbouwkundige vergunning waarbij kleine of middelgrote ondernemingsunits (KMO-units) met kantoren gebouwd zullen worden.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Op basis van het bureauonderzoek is er geen archeologische verwachting meer voor archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

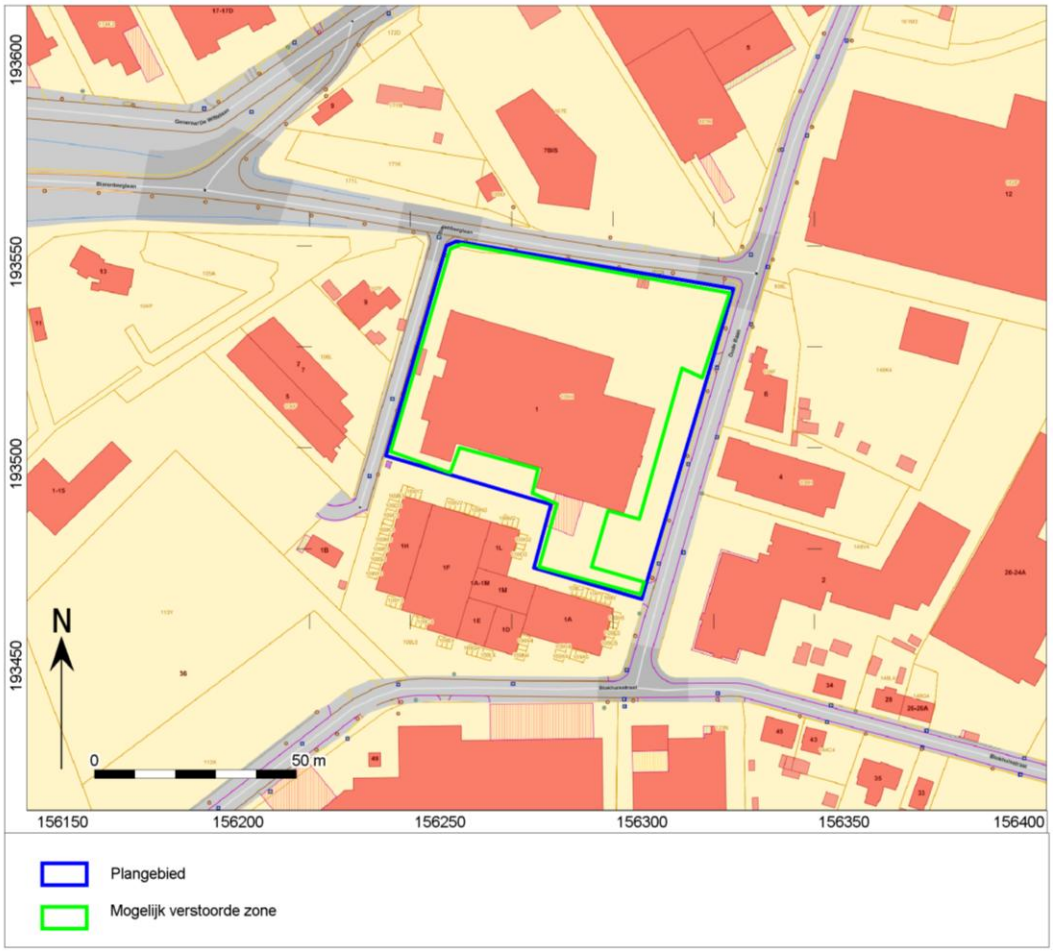
2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Het plangebied Oude Baan 1 te Mechelen zal onderhevig zijn sloopwerken van de huidige bebouwing en verharding en toekomstige werkzaamheden waarbij er in een eerste fase twee nieuwe KMO-units gebouwd zullen worden en een derde KMO-unit in een tweede fase.

Het plangebied heeft een totale oppervlakte van ca. 18844 m². Momenteel bevinden er zich een loods en een kantoor op het terrein (afb. 3) alsook een bijhorende parking en verharding. Beide gebouwen zijn niet onderkelderd en hebben een fundering tot op een diepte van ca. 1,2 m en een oppervlakte van ca. 5220 m^2. De parking en verhardingen zijn aangelegd tot op een diepte van ca. 30 cm en hebben een oppervlakte van ca. 7270 m^2. Om plaats te maken voor de nieuwe KMO-units zullen deze loods, kantoren, parking en verharding gesloopt en opgebroken worden.

Op basis van de opgevraagde gegevens met betrekking tot de milieuhygiënische situatie in het plangebied kan worden geconcludeerd dat er recent een sanering werd uitgevoerd binnen het plangebied (afb. 4). Deze sanering bestond uit zes sonderingen die tot op een diepte van 23 m werden geboord.

Gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen zijn niet beschikbaar. Er is geweten dat er gas-, elektriciteits- en waterleidingen aanwezig zijn op het projectgebied, maar de opdrachtgever weet niet waar ze precies liggen en op welke diepte deze zich bevinden. Deze leidingen zullen echter afgekoppeld worden en eventueel verwijderd worden.

Afb. 2. Locatiekaart van het plangebied met locaties van de vermoedelijk verstoorde zones.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Uit de geraadpleegde aardwetenschappelijke bronnen uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied zich mogelijk in het dekzandgebied bevindt. Het is echter ook mogelijk dat dit dekzand niet aanwezig is binnen het projectgebied. Indien er wel dekzand aanwezig is, kan op basis van de ontstaansgeschiedenis van het dekzand in potentie archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum (geologisch tijdperk Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)) verwacht worden. De eolische en fluviatiele afzettingen vinden hun oorsprong in het Laat-Pleistoceen maar door de mogelijke aanwezigheid van een plaggendek, zullen deze resten zich niet manifesteren aan het maaiveld, maar onder het plaggendek. In het overige gedeelte van het projectgebied, waar geen plaggen gesitueerd worden op basis van de bodemkaart, kunnen deze resten zich in principe wel manifesteren vanaf het maaiveld. Echter, doordat het terrein grotendeels bebouwd en verhard is, is dit niet meer het geval. Bijgevolg is er geen een verwachting voor archeologische resten en/of sporen uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum.

Verder wordt er op basis van de bodemkaart een plaggendek binnen het projectgebied gesitueerd. Daarnaast bevinden er zich ook een kantoorgebouw met grote loods en bijhorende parking en verharding. Deze gebouwen en verhardingen hebben mogelijk reeds de bodem binnen het projectgebied verstoord aangezien het kantoorgebouw en de loods zich op een fundering van ca. 1,2 m bevindt. Echter, de dikte van het plaggendek is niet gekend en op basis van de hoogtekaart kan er vermoed worden dat het terrein werd opgehoogd vooraleer men de bestaande gebouwen ging optrekken. Het is dus mogelijk dat het archeologisch niveau in de bodem nog niet aangetast werd door vroegere graaf- en bouwwerken. Verder is het projectgebied landschappelijk eerder laag gelegen op een hoogte tussen ca. 5,2 en 6 m +TAW. Op basis van de terreinsneden van het projectgebied kon opgemerkt worden dat het projectgebied hoger gelegen is dan de aanpalende percelen. Mogelijk wijst dit op het feit dat het terrein in het verleden werd opgehoogd voor de bouw van het kantoorgebouw en de loods of dat er effectief een plaggendek aanwezig is binnen het plangebied. Bijgevolg is er een archeologische verwachting voor archeologische resten en sporen vanaf de Metaaltijden tot en met de middeleeuwen. Verschillende archeologische (voor)onderzoeken en een aantal losse vondsten hebben voornamelijk sporen opgeleverd uit de Metaaltijden, middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Dergelijke resten kenmerken zich door een sporenniveau en zullen zich manifesteren in de vorm van overblijfselen van nederzettingen, kuilen, putten en erfafscheidingen. Het sporenniveau is het beste zichtbaar juist onder de bouwvoor (Ap-horizont) of het plaggendek.

Op basis van de historische bronnen en het kaartmateriaal blijkt dat het plangebied lange tijd onbebouwd was. Pas in de loop van de jaren ’90 werd het terrein voor het eerst bebouwd. Sindsdien staat diezelfde bebouwing er nog steeds. Verder zijn er in de nabije omgeving van het plangebied maar enkele CAI-meldingen. Deze meldingen tonen aan dat de omgeving voornamelijk bouwkundige erfgoedrelicten uit de Nieuwe Tijd bevat. Verder zijn er enkele meldingen van proefsleuvenonderzoeken en veldprospecties waarbij archeologische resten en/of sporen vanaf de Steentijd tot en met de Nieuwe Tijd waren aangetroffen. Dit kan wijze op een al dan niet continue bewoning van de regio vanaf de Steentijd. Verder zijn er in de omgeving enkele zones gekarteerd als beschermd monument, beschermd stads- of dorpsgezicht, beschermd cultuurhistorisch landschap en zones waar geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. Via de historiek van Mechelen is er maar weinig geweten over het plangebied. Daardoor is er een lage verwachting voor archeologische resten uit de Nieuwe Tijd.

De geplande bouw van de KMO-units met kantoren zou in principe een impact kunnen hebben op eventuele intacte archeologische resten. Het bureauonderzoek heeft echter voldoende informatie gegenereerd om de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Binnen het plangebied kunnen er in principe nog steeds archeologische resten en/of sporen vanaf de Metaaltijden tot en met de middeleeuwen voorkomen. Echter, doordat het plangebied grotendeels bebouwd en verhard is en deze bebouwing en verharding opgebroken en gesloopt zullen worden tot op 1,2 m, zijn mogelijk aanwezige archeologische resten en/of sporen mogelijk niet meer intact of zelfs afwezig. Moesten er toch nog archeologische resten en/of sporen aanwezig zijn, zullen ze te fragmentarisch zijn. De bebouwing bedraagt 5220 m² van het terrein en de verharding 7270 m² wat neerkomt op een 66% van het plangebied. Ondanks dat er zich een plaggendek op het terrein bevindt, zullen de funderingen van de huidige bebouwing tot in de C-horizont aangelegd zijn. De kosten van een archeologisch vervolgonderzoek zullen niet opwegen tegen de baten.

Vervolgonderzoek in het plangebied heeft bijgevolg geen potentieel tot kennisvermeerdering Omwille van de huidige situatie zullen er geen archeologische sporen meer aanwezig zijn in het plangebied. Op basis van deze vaststellingen zullen er dan ook geen verdere maatregelen getroffen moeten worden en wordt het gebied vrijgegeven voor de geplande werkzaamheden.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.